

NACIONALINĖS KRIMINOLOGINĖS INFORMACINĖS SISTEMOS MODELIO PROBLEMOS

Doktorantas Alfredas Kiškis

Lietuvos teisės universitetas, Valstybinio valdymo fakultetas, Teisinės informatikos katedra, Ateities g. 20, 2057 Vilnius

Telefonas 71 45 71

Elektroninis paštas akiskis@ltu.lt

Pateikta 2001 m. vasario 8 d.

Parengta spausdinti 2001 m. balandžio 18 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Valstybinio valdymo fakulteto Psichologijos katedros prof. habil. dr. V. Justickis ir šio fakulteto Teisinės informatikos katedros vedėjas doc. dr. R. Petrauskas

Santrauka

Straipsnyje pristatoma nacionalinė kriminologinė informacinė sistema (toliau – NKIS), sukurta Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centre (toliau – NPLC) ir veikianti jo tinklalapyje, kurio internetinis adresas yra www.nplc.lt. Suformuluoti pagrindiniai NKIS principai, pateiktas NKIS modelis, kurio struktūra ir funkcijos pagrįstos tipiniais kriminologinės analizės bei prevencijos subjektų poreikiais, Lietuvos ypatybėmis, išsivysčiusių šalių nusikalstamumo prevencijos struktūrų patirtimi. Trumpai apžvelgiamos kriminologinės ir informacinės problemos Lietuvoje, NKIS kūrimo istorija, dabartis ir raidos kryptys, aprašomi veikiantys NKIS komponentai.

Nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos Lietuvoje būklę lemia ne tik socialinių, ekonominių, teisinių ir kitų priežasčių bei sąlygų kompleksas, bet ir kai kurie informacinio pobūdžio aspektai. Problemų mastas, aprūpinant nusikalstamumo prevencijos subjektus, mokslininkus reikalingiausia informacija, suponuoja išvadą, kad Lietuvoje būtina NKIS (arba nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje informacinė sistema). Kuriant tokią informacinę sistemą reikia atlikti esamos būsenos Lietuvoje ir išsivysčiusiose užsienio šalyse analizę kriminologiniu informaciniu aspektu, suformuluoti pagrindinius kuriamos informacinės sistemos principus, jais remiantis konkretizuoti informacinės sistemos modelio komponentus, jų funkcijas ir t.t. Tai integruotos kriminologijos ir informatikos mokslų problemos, kurias sprendžiant kriminologijos vaidmuo neabejotinai yra pirminis, o informatikos – antrinis, instrumentinis–technologinis.

NKIS sprendžiamos problemos (visiškai arba iš dalies). Nusikalstamumas yra kompleksinis reiškiny. Nusikalstamumo prevencija nėra vienos žinybos problema. Todėl ir informacija, kaupiama NKIS, turi būti kompleksinė, apimti įvairias socialinio gyvenimo sritis. „Tiesiog sunku yra įvardinti informaciją, kuri nebūtų susijusi su nusikalstamumo prevencija, kaip sunku yra nurodyti sferą, neveikiamą nusikalstamumo. Dėl šios aplinkybės nusikalstamumo prevencijos aprūpinimas informacija yra nepaprastai sunkus, pilnai neatliekamas darbas. Tegailima kalbėti tik apie vienus ar kitus nusikalstamumo prevencijos aprūpinimo informacija aspektus“ [1, p. 3].

Lietuvoje dalį kriminologinio pobūdžio informacijos kaupia kai kurios institucijos, tačiau mokslininkams, prevencijos subjektams jų gauti problemiška:

- specialistai, dirbantys nusikalstamumo prevencijos srityje, ne visada žino, kokią informaciją ir iš kur jie gali gauti, pavyzdžiui, kokią statistinę informaciją turi atskiros institucijos;
- individualus užsakymas informacijos iš institucijos, ja disponuojančios, yra lėtas ir neefektyvus procesas;
- konkrečioms įstaigoms, organizacijoms reguliariai teikiama informacija (ypač statistinė) ne visada atsiunčiama, kitaip tariant atsiranda „skylės“;
- informacija dažniausiai teikiama popieriniu pavidalu, todėl tolesnis jos apdorojimas yra susijęs su perrašymu į kompiuterį. Dėl to atsiranda klaidų, papildomos darbo sąnaudos, prarandama daug laiko;
- informacija, kurią teikia atskiros institucijos, yra nepakankamai apdorota, kad būtų galima lengvai suprasti jos esmę, padaryti pagrįstas išvadas. Pavyzdžiui, statistinėse ataskaitose pateikiami tik skaičiai, atitinkantys konkretų laikotarpį, ir tie skaičiai palyginami su praėjusių metų atitinkamo laikotarpio skaičiais;
- mokslinė literatūra dažniausiai spausdinama. Ilgo leidybos proceso metu informacija pasensta, pasikeičia teisės aktai. Nekomercinio pobūdžio mokslinės literatūros leidyba yra brangi.

Reguliarios teisėsaugos institucijų statistinės ataskaitos yra orientuotos į pačių institucijų poreikius, jų darbo rezultatų apskaitą ir analizę. Ataskaitose trūksta viktimologinės ir kitos kriminologams reikiamos informacijos. Teismų sprendimams nagrinėti ir baudžiamosios politikos problemoms spręsti reikalinga statistinė informacija apie baudžiamosiose bylose teismų priimtus sprendimus (bausmės rūšį ir dydį, vidutinį bausmės dydį) pagal BK skirsnius, atskiras nusikaltimų rūšis, pagal nuteistųjų charakteristikas (amžių, lytį, teistumą ir kt.), pagal dėl nusikaltimo padarytą žalą, jos atlyginimą ir kt. Statistinių ataskaitų rodikliai dažnai parenkami nesistemiškai. Pavyzdžiui, nusikaltimų rūšių sąrašas sudaromas vadovaujantis ne baudžiamosios teisės ar kriminologijos moksluose priimtomis klasifikacinėmis kategorijomis, o neišsamiu kriterijų rinkiniu. Vienose ataskaitose kaip atskira nusikaltimų rūšis pateikiama, pavyzdžiui, vagystė įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, o kitose vietoj jos – vagystė stambiu mastu. Taigi vagystėms įsibraunant į gyvenamąsias patalpas nagrinėti kompleksinių duomenų neturime.

Kai kurios institucijos per metus sukaupia labai daug informacijos – šimtus tūkstančių įrašų. Tačiau didžiulės lėšos, skirtos šiai informacijai kaupti ir apdoroti, naudojamos nepakankamai racionaliai. Daug vertingos informacijos nepasiekia specialistų, visuomenės. Dėl to funkcijos ima dubliuotis, daroma tai, kas jau kažkada padaryta.

Lietuvoje teisėsaugos institucijos naudoja tarpusavyje nesuderintas informacines sistemas – skirtingą kompiuterinę programinę įrangą ir duomenų struktūras. Dėl to sunkiau kuriamą NKIS, informacinės technologijos naudojamos ne taip efektyviai.

Institucijos, disponuojančios informacija, galėtų sudaryti sąlygas vartotojams tiesiogiai iš jų gauti informaciją, pavyzdžiui, internetu. Kai kurios institucijos jau teikia internete dalį turimos informacijos. Šių institucijų ir NPLC funkcijos bei uždaviniai, nors ir panašūs, bet skirtingi. Todėl institucijų internete teikiama informacija neatitinka reikalavimų, keliamų NKIS. Pavyzdžiui, institucijos dažnai teikia tik pačią naujausią statistinę informaciją, o kriminologiniams tyrimams būtina išsami ganėtinai ilgo laikotarpio statistika.

Dalis institucijų net pačios mažai naudojami internetu. Teikti turimą informaciją vartotojams internetu kai kurioms institucijoms dėl lėšų stokos yra sunkus ir neaktualus uždavinys. Kaip rodo praktika, NPLC gali sėkmingai joms padėti. Tik du NPLC specialistai užtikrina visos NKIS funkcionavimą, iš 6 institucijų gaunamą informaciją pateikia internete.

NKIS kūrimas. NKIS pradėta kurti 1998 m. Pirmajame etape buvo atliekamas mokslinis darbas „Nusikalstamumo prevencijos informacinės sistemos Lietuvoje esamos padėties analizė informaciniu požiūriu ir reikalavimų sistemai formulavimas“. Dešimties žmonių darbo grupėje dirbo mokslininkai teisininkai ir praktikai bei kiti specialistai iš atskirų šalies institucijų. Informacinės sistemos kūrimo iniciatorius ir vienas iš vadovų – A. Dapšys, NPLC valdybos pirmininkas, Teisės instituto direktorius. Tyrimo metu buvo atlikta Lietuvoje ir užsienyje veikian-

čių informacinių sistemų, susijusių su nusikalstamumo prevencija, analizė, apibrėžti informacinei sistemai keliami reikalavimai [1, p. 393]. Tai sudarė prielaidas vėliau suformuluoti pagrindinius informacinės sistemos principus, pasirinkti NKIS kūrimo strategiją ir taktiką, sukurti konkretų informacinės sistemos modelį. Tačiau „šį darbą nebuvo keliamas uždavinys tiksliai apibrėžti NPLC informacinėje sistemoje kaupiamus duomenis ir darbo su jais funkcijas. Tai, be abejo, yra vienas iš svarbiausių (jei ne pats svarbiausias) informacinės sistemos kūrimo uždavinių ir etapų“ [2, p. 1].

Antrajame NKIS kūrimo etape (1999 m.) straipsnio autorius pasiūlė konkretų informacinės sistemos modelį, pagrindė jo struktūrą ir funkcijas, apibrėžė pagrindinius principus, kuriais remiantis kuriama ir plėtojama NKIS. Šiame etape kai kurie svarbiausi NKIS struktūros elementai buvo įdiegti praktikoje. Dauguma iš jų sukurti straipsnio autoriaus arba jam, kaip projekto koordinatoriui, vadovaujant.

NKIS principai. Kompleksinė statistinė informacija apie nusikalstamumą ir kitas su juo susijusias socialinio gyvenimo sritis yra būtina sąlyga, kad remiantis statistine analize būtų galima parengti moksliškai pagrįstas nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos programas bei priemonės. Todėl NKIS modelio pradinis ir pagrindinis elementas turi būti atskirų institucijų statistinė informacija. NKIS turi užtikrinti šių duomenų pateikimą internete bei darbo su jais kai kurias kriminologinei analizei tipiškas funkcijas¹ [3].

Remiantis kriminologinės analizės poreikiais galima suformuluoti šiuos statistinės informacijos pateikimo NKIS **principus**:

Pirma, duomenys turi būti pateikiami skaičių lentele, linijine diagrama (rodiklio kitimo tendencijoms įvertinti), stulpeline diagrama (vaizdžios objekto charakteristikos), žemėlapiu (rodiklio pasiskirstymas teritorijose) ir kt.

Antra, vartotojui turi būti suteikta galimybė atsisiųsti pasirinktus duomenis kompiuterinių bylų pavidalu tam, kad galėtų juos panaudoti pagal savo poreikius, analizuoti naudojant daugiamatius statistikos paketus ir pan.

Trečia, turi būti apskaičiuoti ir sistemiškai pateikiami santykiniai rodikliai: dydžiai apskaičiuoti 10 000 gyventojų, rodiklio lyginamoji dalis visumos atžvilgiu išreikšta procentais. Santykiniai rodikliai reikalingi atskirų šalies teritorijų ir atskirų valstybių duomenims palyginti.

Ketvirta, NKIS turi būti nurodyti moksliniai, praktiniai informacijos atributai – pateiktos informacijos šaltiniai, informacija apie asmenis, kurių galima pasiteirauti.

Penkta, siekiant išvengti galimų informacinės sistemos iškraipymų NKIS turi būti pateikiami atsiųstų statistinių ataskaitų originalai.

Statistinė informacija yra būtina, bet nepakankama nusikalstamumo prevencijai organizuoti. Prevencijos subjektams turi būti teikiama ir tekstinė informacija – nusikalstamumo prevencijos teorija, praktika, analizė ir t.t. NKIS galėtų pateikti integruotus moksliškai pagrįstų ir pasaulyje pripažintų prevencijos programų ir priemonių aprašymus, nurodydama jų įtaką konkrečioms nusikaltimų rūšims. Geriausios pasaulinės nusikalstamumo prevencijos praktikos santraukos yra pateiktos Tarptautinio nusikalstamumo prevencijos centro tinklalapyje [4]. Dalį šios informacijos, aktualiausios ir tinkamiausios Lietuvai, būtų galima išversti į lietuvių kalbą ir pateikti NKIS.

NKIS turi teikti ir kiekvienam piliečiui svarbią informaciją. Pavyzdžiui, moksliškai pagrįstus lankstinukus, kaip išvengti nusikaltimų. Ši informacija galėtų būti platinama ne tik internete, žiniasklaidoje. Nusikaltimo aukai policija galėtų suteikti išsamią informaciją, kaip išvengti šios rūšies nusikaltimų. Tai galėtų tapti taisykle, o ne išimtimi, kaip yra dabar. Policija galėtų bet kada atsispausdinti reikiamą kiekį tokių lankstinukų iš NPLC tinklalapio arba nukentėjusiesiems nurodyti atitinkamą interneto adresą.

NPLC turėtų padėti įtraukti gyventojus į nusikalstamumo prevenciją skleisdamas informaciją. „Mūsų tikslas – baimę pakeisti žiniomis“, „Mes tikime, kad asmens saugumas yra universali teisė. ... Visi kartu mes galime sumažinti nusikalstamumo lygį“ – taip savo tinklalapyje lankytoją pasitinka Kanados nusikalstamumo prevencijos centras [5]. NKIS vartotojas turėtų rasti pačią įvairiausią informaciją, susijusią su nusikalstamumo prevencija, pavyzdžiui, apie asmenis, konsultuojančius nusikaltimų prevencijos klausimais, apie saugos firmas ir kt.

¹ Pavyzdžiui, Švedijos nacionalinė nusikalstamumo prevencijos taryba (*National Council for Crime Prevention*) yra atsakinga už oficialią teisinę statistiką, plėtoja atitinkamas duomenų bazes.

Organizuoti ir koordinuoti nusikalstamumo prevencijos programas bei priemonės, plėtoti tarpžinybinį, regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą – tai NPLC funkcijos. Naudodamasi NKIS per elektroninį tinklą gali glaudžiau bendradarbiauti vyriausybės, profesinės ir nevyriausybės organizacijos bei bendruomenės.

NKIS turėtų išlikti svarbiausia informacija apie nusikalstamumo prevencijos subjektų veiklą, pagrindines prevencijos iniciatyvas. Tipinė padėtis Lietuvoje – politiniai vėjai reformų pavidalu griauja teisėsaugos struktūras, kurios su savimi nusineša ir sukauptą darbo patirtį. Po kiek laiko vėl tas pats kuriama iš naujo, tik kitu pavadinimu, po kita vėliava. NKIS internetiniame archyve be papildomų sąnaudų galėtų būti laikoma archyvinė nusikalstamumo prevencijos informacija.

Išsivysčiusiose šalyse struktūrų, analogiškų NPLC, vienas svarbiausių tikslų – parlamentą, vyriausybę ir kitas agentūras aprūpinti informacija, būtina sprendimams priimti. Tokio tikslo turėtų siekti ir NPLC. Šia prasme NKIS plėtros strategijoje galima išskirti du aspektus: pirmas – informacijos rinkimo, kaupimo ir pateikimo, antras – informacijos analizės, išvadų ir pasiūlymų pateikimo aspektas.

NKIS dabartinė būseną. Su kai kuriomis išlygomis galima teigti, jog NKIS:

- veikia internete lietuvių ir anglų kalbomis;
- aprūpina nusikalstamumo prevencijos subjektus būtiniausia kompleksine informacija;
- pateikia Lietuvos ir pasaulio visuomenei svarbiausią informaciją, susijusią su nusikalstamumu ir jo prevencija;
- užtikrina tipinį duomenų naudojimo funkcionalumą, būdingą kriminologinei analizei.

2000 m. pabaigoje buvo sukurti šie tarpžinybinės NKIS modelio komponentai: Automatizuota statistinė informacinė sistema (ASIS), Kriminologinė statistika, Renginiai, Kriminologinė literatūra, Nuorodos.

1. ASIS – automatizuota statistinė informacinė sistema

[gyvendinta: joje kaupiama statistinė informacija iš 6 pagrindinių teisėsaugos ir kitų institucijų: iš Informatikos ir ryšių departamento prie VRM, Policijos departamento, Kalėjimų departamento, Teismų departamento, Generalinės prokuratūros, Statistikos departamento. Iš viso – 32 ataskaitos. Per metus ASIS sukaupiama per milijoną duomenų.

Funkcijos: ASIS sudaro galimybes vartotojui per internetą pasirinkti instituciją iš informaciją teikiančių institucijų sąrašo, ataskaitą iš pasirinktos institucijos teikiamų ataskaitų sąrašo, informacijos vaizdavimo būdą (lentelę, linijinę diagramą, histogramą, žemėlapi²), rodiklį, laikotarpį, teritorinį lygmenį, konkrečias teritorijas ir gauti rezultatus kompiuterio ekrane, atsisiųsti juos, perkelti į savo dokumentus arba analizuoti naudojantis specializuotais statistiniais paketais. Registruotiems vartotojams numatyta galimybė teikti daugiau informacijos.

Pranašumai: veiksminga darbo priemonė. Visa ASIS veikia ne tik lietuvių, bet ir anglų kalba. ASIS funkcionalumas ir kompleksiskumas – pažangus ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje.

Problemų, trūkumai:

- 1) statistinės ataskaitos keičiamos, todėl atitinkamai turi būti keičiamos ir duomenų importo programos;
- 2) nelengva surasti reikiamą rodiklį;
- 3) saugomi tik pastarųjų 1–7 metų duomenys. Senesni duomenys liko tik popieriuje.

2. Kriminologinė statistika

[gyvendinta: jos pagrindas – Lietuvos metinė struktūrizuota statistinė informacija, susijusi su nusikalstamumu – skaičių lentelės, grafinės diagramos, vaizduojančios atskirų rodiklių kitimą; duomenų kompiuterinės bylos, kurias galima atsisiųsti į savo kompiuterį. Čia pateikiama ir statistikos ataskaitų originalai, nurodomas informacijos gavimo šaltinis.

Pranašumai: lietuvių ir anglų kalbomis pateikiama bei nuolatos atnaujinama ilgo laikotarpio nacionalinė statistinė informacija apie nusikalstamumą (kai kurie rodikliai nuo 1931 m.).

² Žr. 1 paveikslą.

Lietuvos reikalingiausių pagrindinių rodiklių kitimas per pastaruosius metus pateikiamas linijinėmis diagramomis, kurias galima nusikopijuoti į savo kompiuterinę bylą. Išsaugomi ir vartotojams prieinami 32 statistinių ataskaitų, kurias reguliariai teikia 4 institucijos, originalai.

Problemos, trūkumai:

- 1) dauguma statistinių rodiklių yra tik 1990–2000 m.;
- 2) reikėtų pateikti daugiau svarbių kriminologinių rodiklių;
- 3) kasmet reikalingos didelės darbo sąnaudos praėjusių metų informacijai atnaujinti.

3. Renginiai

Įgyvendinta: pateikiama informacija apie būsimus ir buvusius renginius, susijusius su nusikalstamumo ir jo prevencijos problemomis (mokslinės konferencijos, jų programos–dienotvarkės, pranešimų ir priimtų nutarimų tekstai ir t.t.).

Pranašumai: visi, kuriems yra svarbios nusikalstamumo ir jo prevencijos problemos, vienoje vietoje gali rasti naujausią tokio pobūdžio informaciją bet kuriuo paros metu, būdami bet kuriame pasaulio krašte.

Problemos, trūkumai: informacijos yra mažai. Jos dažniausiai reikia ieškoti asmeninių ryšių kanalais. Informacija dažniausiai pateikiama tik lietuvių kalba.

4. Kriminologinė literatūra

Įgyvendinta: pateikiami įvairūs kriminologinio pobūdžio tekstai: kriminologinė bibliografinė rodyklė (78 psl.), nusikalstamumo prevencijos programos, nepilnamečių justicijos reformos informacija, kriminologinių tyrimų medžiaga, moksliniai straipsniai, knygų kriminologine tematika pristatymas ir viso knygos teksto pateikimas, aktualūs teisės aktai, rengiamų teisės aktų projektai, ir kt. Viskas operatyvu ir nemokama.

Pranašumai: dėl šio NKIS komponento informacija tampa prieinamesnė, sutaupoma lėšų, cituojami, vertinami autoriai, jų idėjos daro didesnę įtaką praktikai.

Problemos, trūkumai:

- 1) informacijos yra mažai, ją sunku gauti;
- 2) gautai informacijai sutvarkyti ir pateikti internete kartais reikia didelių darbo sąnaudų;
- 3) mažai informacijos anglų kalba.

5. Nuorodos

Įgyvendinta: sąrašas nuorodų į Lietuvos ir įvairių pasaulio šalių tinklalapius struktūrizuotas pagal tematiką. Iš viso – apie 16 puslapių.

Pranašumai: tai „švyturys“, rodantis kelią kriminologams, nusikalstamumo prevencijos subjektams į pasaulinius informacijos šaltinius.

Problemos, trūkumai: sunku sukurti hierarchinę viską apimančią nuorodų struktūrą.

NKIS naudojimas. Per mėnesį NPLC tinklalapiu naudojasi iki 2250 vartotojų. Jo adresas įtraukiamas į aukštųjų mokyklų vadovėlius. NKIS informacija naudojasi Lietuvos teisės universiteto, Vilniaus universiteto ir kitų aukštųjų mokyklų studentai pratybų metu, rašydami kursinius, diplominius darbus. NKIS naudojasi doktorantai, mokslininkai ne tik iš Lietuvos, bet ir iš kitų valstybių. Savo institucijos informacijos NKIS ieško ir kai kurie pareigūnai (jiems taip patogiau, nes viskas „po ranka“). Gauname laiškus iš užsienio firmų, investuojančių Lietuvoje, atstovų – jie dėkoja už anglų kalba internete pateiktą „tikslią, nepasenusią ir vaizdžią informaciją apie nusikalstamumą“.

NKIS plėtros kryptys. Negalima nubrėžti tikslios ribos tarp informacijos, kuri susijusi su kriminologija, ir informacijos, kuri su ja nesusijusi. Todėl sąrašas informacijos, kaupiamos NKIS, negali būti išsamus, baigtinis. Antrame etape buvo sukurtas tik NKIS branduolys. Dar daug informacinės sistemos modelio aspektų liko neįgyvendinta:

– nacionalinėje kriminologinėje informacinėje sistemoje reikia sukurti automatizuotą informacijos paiešką;

– būtų tikslinga išplėtoti NKIS *Kriminologinės statistikos* komponentą – ši statistika turėtų atspindėti Lietuvos laikotarpį nuo 1918 m., joje galėtų būti pateikta daugiau rodiklių;

– trūksta informacijos apie vykdomas ir rengiamas nusikalstamumo prevencijos programas bei priemones, mokslines konferencijas. Renginių organizatoriai dar nepajuto, kokią naudą gali duoti sistemingas, operatyvus ir išsamus informacijos apie jų organizuojamus renginius pateikimas internete ir ne visada praneša apie renginius, nors jų informaciją NPLC skelbia internete nemokamai;

– silpnai išplėtotas *Kriminologinė literatūra* – teisininkai, mokslininkai dar nenori skelbti savo darbų internete, nors tai jie galėtų daryti operatyviai ir nemokamai. Moksliniai darbai, paskelbti tik NKIS, mokslininkams nėra įskaitomi, nes tam nesukurtos būtinos sąlygos;

– informacinėje sistemoje turėtų būti sisteminė informacija apie nusikalstamumo veiksmus, priežastis ir sąlygas;

– kriminologinei analizei reikalinga statistinė informacija apie bedarbius, registruotus darbo biržose;

– nusikaltimų prevencijai ir kontrolei yra svarbi informacija apie nusikalstamumo prognozes;

– nėra sistemingai kaupiama informacija apie teisės aktus, kurie turi įtakos nusikalstamumo rodikliams. Būtų galima analizuoti šių aktų poveikį atitinkamiems rodikliams;

– reikalingos metodinės rekomendacijos nusikalstamumo prevencijos subjektams;

– vartotojams aktualios rekomendacijos, kaip netapti nusikaltimo auka;

– tikslinga turėti informaciją apie vykdomą prevencinį darbą, kad būtų galima nagrinėti, apibendrinti jo patirtį;

– nėra informacijos apie prevencijos subjektus, jų funkcijas ir kt.;

– nors ir labai daug statistinės informacijos sukaupiama ASIS, vartotojas, ieškantis konkrečios informacijos, kartais jos neranda. Šia linkme taip pat būtina plėtoti informacinę sistemą. Teoriškai nacionalinėje kriminologinėje informacinėje sistemoje gali būti kaupiamos visų teisėsaugos institucijų visos statistinės ataskaitos. NKIS pagrindu galėtų būti plėtojamas teisėsaugos institucijų informacijos integralumas, geriau tenkinami pačių institucijų – informacijos teikėjų – poreikiai.

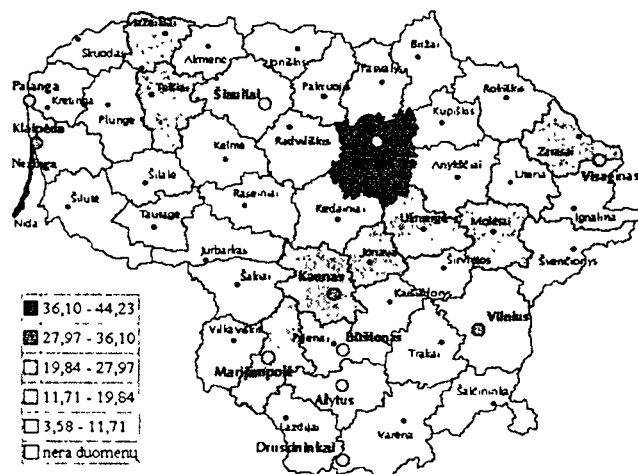
Būtina sukurti teisinį pagrindą (vyriausybės nutarimą), kuriuo remiantis institucijos privaloma tvarka būtų įpareigosios siųsti NPLC svarbiausią informaciją, susijusią su nusikalstamumu ir jo prevencija.

Išvados

Integruota kriminologinių informacinių problemų analizė, jų sprendimo sintezė pateikiant pagrindinius informacinės sistemos principus bei konkretų modelį, paremtą kriminologinės analizės ir prevencijos subjektų poreikiais, pasauline patirtimi bei Lietuvos ypatybėmis, sudarė sąlygas sukurti naują moderniomis ir perspektyviomis technologijomis pagrįstą NKIS (tiksliau jos branduolį). NKIS sukaupti milžiniški kiekiai informacijos (ypač statistinės) tapo pasiekiami plačiam teisininkų ratui, visuomenei. NKIS sudaro sąlygas kurti mokslškai pagrįstą nusikalstamumo prevencijos strategiją ir taktiką, pasinaudoti kitų šalių patirtimi, padeda gerinti nusikalstamumo prevencijos subjektų darbą. NKIS dėka Lietuvos valstybė tapo lygiaverte viso pasaulio kriminologinės informacijos sistemos dalimi.

**1 pav. Užregistruotų privataus turto vagysčių įsibraunant į gyvenamąsias patalpas
skaičius 10 000 gyventojų per 2000 m. 10 mėnesių**

Institucija	Informatikos ir ryšių departamentas prie VRM
Ataskaita	Duomenys apie užregistruotus ir išaiškintus nusikaltimus, padarytus Lietuvos Respublikoje (forma 2Ž-APSK), kumuliatyvi
Stulpelis	Užregistruota nusikaltimų, kuriuos tiria krim. policija / vagysčių BK 271 str./ iš jų priv.turto įsibr. į gyv. patalpas / per š. m. einam laikotarpį
Laikotarpis	2000 10
Teritorinis lygmuo	Miestai-rajonai

Duomenys normalizuoti 10 000 gyventojų
Žemėlapis duomenys lentelių pavidalu

Literatūra

1. **Nusikalstamumo** prevencijos Lietuvoje centro informacinės sistemos analizė ir reikalavimų formulavimas / Darbo grupės ataskaita (rankraštis). – Vilnius, 1998.
2. **Atsakymas** į darbo grupės ataskaitos „Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro informacinės sistemos analizė ir reikalavimų formulavimas“ recenzijos pastabas (rankraštis). – Vilnius, 1998.
3. **Swedish National Council for Crime Prevention** <http://www.bra.se/web/english/>.
4. **International Centre for the Prevention of Crime** <http://www.cnime-prevention-intl.org/>.
5. **Canadian Crime Prevention Centre** <http://www.replacefear.com/>.
6. **Centre for International Crime Prevention in Vienna** <http://www.uncjin.org/CICP/cicp.html>.
7. **National Crime Prevention Centre in Canada** <http://www.crime-prevention.org/index.html>.
8. **Justice Information Center** <http://ncjrs.org/homepage.htm>.
9. **Directory** computerized criminal justice information systems 1995. By Richard Scherpenzeel / European Institute for Crime Prevention and Control affiliated with the United Nations. Ministry of Justice The Netherlands. HEUNI. Publication Series No. 27. The Hague/Helsinki, 1995.
10. **European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics** / European Committee on Crime Problems. Prepared by the Enlarged Group of Specialists on trends in crime and criminal justice. Council of Europe. – Strasbourg, 1999.
11. **United Nations Crime and Justice Information Network: Providing Information to and from Developing Countries.** Editors: Richard Scherpenzeel, Gerald Quirchmayr. Seoul / The Hague / Vienna, 1997.
12. **Teorey T. J.** Database Modelling & Design. The Fundamental Principles // Addison-Wesley, 1994.
13. **Devlin B.** Data Warehouse: From Architecture to Implementation // Addison-Wesley, 1996.

Problems of the National Criminological Information System Model

*Doctoral Candidate A. Kiškis
Law University of Lithuania*

SUMMARY

The article presents the National Criminological Information System (NCIS), its model, history, present condition and developing perspectives in the future.

The Information System has been started to be created in 1998. At present NCIS is functioning in the Lithuanian and English languages on Web site of the Centre for Crime Prevention in Lithuania (www.nplc.lt/english/index.html). Following NCIS components are functioning:

- ASIS – the Automated Statistical Information System affords the possibility for the users to select the necessary criminological indicators on the Internet, indicating the territory, institution, period and data periodicity, to reflect the collected data on the computer screen in the form of a table, linear diagram, histogram or map and to transfer the results obtained to their own text documents or to analyse using the specialized statistical packages. The ASIS accumulates and provides data received from the General Prosecutor's Office, the Prison Department, the Department of Courts, the Police Department, the Department of Statistics, and the Information Technology and Communications Department under the Ministry of Internal Affairs.*

- Criminological statistics – structural statistical information related to criminality: Crimes; Offenders; Victims; Activity of the Institutions of Law and Order; Social, Economic and Demographic Statistics; Crime Prevention; Statistical Reports. The component presents numerical tables, graphical diagrams, reflecting changes of separate indicators, data files that can be forwarded to one's own computer, etc.*

- Events – information about the future and past events related to criminality and the problems of its prevention (scientific conferences to be organized in the short-term, their programmes – agendas, texts of reports and resolutions adopted, etc.).*

- Criminological literature – a criminological reference index, crime prevention programmes, main legal acts, criminological research reports, scientific articles, presentation of books on criminology, full text of the books, etc.*

- Links – a list of links to Web sites of various countries, structured according to topics.*

